INTELLIGENCE INFO

ISSN 2821 - 8159, ISSN – L 2821 – 8159, Volumul 1, Numărul 2, Decembrie 2022

Considerații privind educația și formarea analiștilor de intelligence într-o lume în continuă schimbare

Conf. univ. dr. Alba Iulia Catrinel Popescu, Col. (r.) dr. Tiberiu Tănase

Pentru a cita acest articol: Popescu, Alba Iulia Catrinel și Tănase, Tiberiu (2022), Considerații privind educația și formarea analiștilor de intelligence într-o lume în continuă schimbare, *Intelligence Info*, **1**:2, 23-35, https://www.intelligenceinfo.org/consideratii-privind-educatia-si-formarea-analistilor-de-intelligence-intr-o-lume-in-continua-schimbare/

Publicat online: 09.09.2022

Considerații privind educația și formarea analiștilor de intelligence într-o lume în continuă schimbare

Conf. univ. dr. Alba Iulia Catrinel Popescu, Col. (r.) dr. Tiberiu Tănase

Rezumat

În prezent, în România, ca și în toate celelalte state euro-atlantice și în cadrul organizațiilor internaționale din care facem parte (NATO de exemplu), există o cerere puternică de analiști de informații „bine pregătiți". Pentru a funcționa într-un mod eficient, structurile de informații au nevoie de analiști de informații eficienți, sau cu alte cuvinte, de analiști de informații bine pregătiți. Acesta este cazul comunității noastre naționale de informații, precum și al componentelor și structurilor sale. Necesitatea și importanța proiectului este în consecință înrădăcinată în nevoia de analiști bine pregătiți și în misiunea lor centrală în domeniul informațiilor, și anume *crearea de produse (informații de securitate) care să poată prezenta o înțelegere corectă și exactă a diferitelor procese, evenimente. și fenomene pentru factorii de decizie. Selecția celor vizați pentru a fi pregătiți necesită alcătuirea inițială a profilului unui analist de informații, selecția însăși necesitând orientarea către un profil psihologic compatibil cu misiunea pe care acesta va trebui să o îndeplinească și care posedă un nivel minim de analitică. abilitățile necesare, celelalte aspecte referitoare la instruirea analistului vor fi implementate într-un program numit pentru **educația și formarea analiștilor de informații**.*

Cuvinte cheie: organizații internaționale, Comunitatea Națională de Informații, formarea analiștilor, profilul analistului de informații, instruirea analistului, intelligence, educație, formare, analist, program de cercetare, proiect, structură

Abstract

Nowadays in Romania, as well as in all the other Euro-Atlantic states and within the international organizations that we are part of as well (NATO for example), there is a strong demand for "well-trained" intelligence analysts. In order to function in an efficient

matter, intelligence structures need efficient intelligence analysts, or in other words, well-trained intelligence analysts. This is the case for our National Intelligence Community, as well as for its components and structures. The necessity and importance of the project is consequently rooted in the need for well-trained analysts and in their central mission within the intelligence domain, namely *the creation of products (security information) that can portray a correct and exact understanding of different processes, events and phenomena for policy-makers. The selection of those targeted to be prepared requires the initial composition of an intelligence analyst's profile, the selection itself requiring the orientation towards a psychological profile that is compatible with the mission that he or she will have to meet and that possesses a minimal level of analytic abilities required, the other aspects referring to the analyst's instruction will be implemented in a program called for edu**cation and the training of intelligence analysts.***

Keywords: international organizations, National Intelligence Community, training of analysts, intelligence analyst's profil, analyst's instruction, intelligence, education, training, analyst, research program, project, structure

INTELLIGENCE INFO, Vol. 1, Nr. 2, Decembrie 2022, pp. 23-35
ISSN 2821 - 8159, ISSN – L 2821 - 8159
URL: https://www.intelligenceinfo.org/consideratii-privind-educatia-si-formarea-analistilor-de-intelligence-intr-o-lume-in-continua-schimbare/

Motto: Analiştii de intelligence reprezintă pentru arhitectura de informaţii ceea ce medicii constituie pentru sistemul de sănătate[1].

Consideraţii generale

Transformarea lumii din secolul XXI - dezvoltarea unei tehnologii avansate, apariţia unor noi state, formele diversificate ale războiului – se regăseşte şi în lumea informaţiilor. Nevoia de informaţii referitoare la toate aspectele societăţii, inclusiv la sistemele sofisticate de arme, a contribuit la transformarea culegerii de informaţii, care necesită atât tehnică avansată pentru culegerea datelor, cât şi indivizi cu pregătire superioară în ştiinţele sociale şi naturale, precum şi în domenii mai puţin comune, ca de exemplu cel al interpretării fotografiilor.

În acest context, a devenit, astfel, necesară redefinirea rolului, importanţei şi statutului serviciilor de informaţii, a relaţiilor dintre agențiile/serviciile de intelligence şi organismele de supraveghere şi control, precum şi media.

Sunt unanim recunoscute necesitatea şi importanţa obţinerii în timp util a unor informaţii politice şi militare, care să permită apărarea intereselor naţionale, ca şi a unor analize bazate pe fapte reale privind unele acţiuni şi evenimente care vor avea loc în viitor sau acţiuni economico-tehnologice şi industriale care urmează a fi iniţiate de unele guverne şi mari întreprinderi sau trusturi. În lumea contemporană, nici cele mai sărace state nu-şi pot permite să se lipsească de datele şi analizele oferite de serviciile de informaţii. Nevoia de informaţii este cu atât mai mare cu cât ele trebuie să suplinească inferioritatea manifesta în alte planuri.

Într-o societate democratică modernă, dezvoltarea socială, în general, şi activitatea decizională în special, atât la nivel macro, cât şi la nivel micro, impun o bază informaţională caracterizată prin veridicitate, actualitate, oportunitate, relevanţă, disponibilitate şi acces, precizie, utilizabilitate şi procesabilitate, rezistenţă la factorii distructivi, mobilitate sau transferabilitate şi, în final, dar nu în ultimul rând, siguranţă şi stabilitate.

---

[1] Idee preluată din raportul intitulat *National Intelligence Council Project - The Future of Intelligence Analysis,* Volume I, Center for International and Security Studies University of Maryland, 10.03.2006., https://cissm.umd.edu/sites/default/files/2019-08/future_intel_analysis_final_report1.pdf, accesat la data de 01.01.2016.

Cu cât nivelul managerial al deciziei este mai înalt, cu atât nevoia de fond informaţional este mai acută, atât sub raport cantitativ, cât şi calitativ. Activitatea serviciilor de informaţii, care dispun de mijloace tehnice proprii, trebuie să dezvolte un cadru conceptual special, să evidenţieze raporturile logice dintre diversele componente ale sistemului analizat, să fixeze anumite axiome, să avanseze ipoteze de lucru, raţionamente teoretice (uneori extrem de rafinate şi complexe), pentru ca în final, pe baza unei analize aprofundate, să ajungă la „instalarea unui dispozitiv de prelucrare a informaţiei”, în vederea transmiterii ei instanţelor abilitate să o utilizeze[2].

De asemenea, aceste servicii şi agenţii trebuie să ţintească împreună crearea unor „comunităţi de practică”, a unor grupuri de practică analitică, incluzând forumuri pentru dezbaterea metodelor şi pentru rezolvări de probleme. Acest tip de comunităţi ar urma să fie conectate cu o arhivă centrală pentru lecţii învăţate bazate pe analiza post acţiune şi pe numeroase revizuiri formale ale produselor de intelligence strategic. Din aceste revizuiri ar trebui să rezulte lecţii atât pentru analiştii individuali, cât şi pentru echipe, cu evidenţierea atentă a cauzelor erorilor şi eşecurilor.

Dezvoltarea unei culturi analitice unitare constituie un pas important în asigurarea capacității de a face față cu succes provocărilor viitorului, caracterizată prin dorința de a gândi „în afara tiparului” („outside the box”).

Un astfel de obiectiv poate fi atins prin profesionalizarea comunității analitice. Apartenența la aceeași profesie este esențială pentru analiști ca să își păstreze capacitatea actuală de a realiza analize competitive.

Formarea şi pregătirea analistului din intelligence - calitățile și limitele unui bun analist

În anul 2006 a fost publicat raportul de cercetare coordonat de William J. Lahneman și intitulat ***The Future of Intelligence Analysis***[3] ***- Viitorul analizei de intelligence***. Devenit

[2] Alexandru Barbăsură, Colonel (r.), *Rolul şi importanţa serviciilor de informaţii*, în Revista “Perspective ale securităţii şi apărării în Europa”, Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice cu participare internaţională, 19-20 noiembrie 2009, Bucureşti, Volumul 3.

[3] *National Intelligence Council Project - The Future of Intelligence Analysis,* Volume I, Center for International and Security Studies University of Maryland, 10.03.2006., https://cissm.umd.edu/sites/default/files/2019-08/future_intel_analysis_final_report1.pdf, accesat la data de 01.01.2016.

de referenţă în domeniu, raportul afirmă că pregătirea unui analist de informații trebuie centrată pe o educaţie solidă în relaţii internaţionale, ştiinţe politice, istorie, economie, literatură, jurnalism, ştiinţă, istoria artei sau alte discipline în ştiinţe umaniste.

Formarea şi pregătirea unui analist de intelligence porneşte de la *calităţile personale* şi de la competenţele dobândite în cursul pregătirii individuale. În acest sens există un anumit *model (profil psihologic) al analistului*. Acesta reprezintă atât punctul de pornire, cât şi şi baza pe care se sprijină toate celelalte calităţi necesare unui analist.

Dintre calităţile necesare unui bun analist menţionate în raportul de cercetare amintit, menţionăm:

- gândire critică şi cauzativă;
- capacitatea de selecţie a detaliilor semnificative;
- capacitatea de a identifica elemente implicite şi abilitatea de a construi scenarii diverse;
- un grad elevat de cultură generală, care să îi permită contextualitatea problematicii tratate;
- bună înţelegere a comportamentului actorilor internaţionali, care trebuie să pornească de la cunoaşterea culturii şi civilizaţiei acestora (a religiei, a codului de comportament social, a aspiraţiilor istorice şi economice, a mentalului colectiv).

Luând în considerare multitudinea de însuşiri, calităţi şi deprinderi pe care trebuie să le dovedească un bun analist, este evident că procesul de recrutare este unul dificil. De aceea, agențiile / serviciile de intelligence se orientează spre recrutarea de analişti al căror profil psihologic este compatibil cu misiunea pe care o au de îndeplinit şi care posedă un nivel minim acceptat al deprinderilor analitice necesare, celelalte aspecte referitoare la instruirea analiştilor urmând a se desfăşura în primii ani de activitate în cadrul organizaţiei.

În opinia autorilor raportului amintit anterior, dintre abilităţile pe care trebuie să şi le însuşească analistul, pe primul loc se află formarea gândirii critice. De asemenea, se pune accent şi pe cunoaşterea limbilor străine, (cu precădere a limbii engleze)[4], precum şi pe dezvoltarea abilităţilor în domeniul tehnologiei informaţiei .

În acest sens, două argumente pledează în favoarea utilizării tehnologiei informaţiei pentru eficientizarea campaniilor de reorganizare şi de recrutare, aflate în desfăşurare.

---

[4] Din acest punct de vedere, trebuie spus că limba engleză reprezintă mai degrabă un instrument de lucru decât o limbă străină (vezi, general-locotenent (r) Sergiu Medar (coordonator), *Informaţiile militare în contextul de securitate actual,* Editura CTEA, Bucureşti, 2006.

Primul este că analiştii de informaţii utilizează instrumente de analiză computerizate, care le uşurează activităţile de rutină. Din păcate, acestea sunt limitate, deocamdată, la programe de poştă electronică (e-mail), mesagerie rapidă, spaţii comune de aplicaţii, soft-uri de editare texte şi prezentare grafică – o tehnologie similară cu cea a agenţiilor de ştiri. Această potrivire nu este întâmplătoare; cum s-a arătat, analiştii de informaţii îşi petrec majoritatea timpului elaborând documente de raportare şi informare curentă. Totuşi, utilizarea pe scară largă a noilor tehnologii informaţionale de către analişti a creat condiţii pentru introducerea cu succes, cu pregătirea şi stimulentele adecvate, a *aplicaţiilor software specializate,* care pot ajuta analiştii să emită avertizări prompte şi oportune sau să proiecteze evoluţia predictibilă a ameninţărilor viitoare.

Un alt argument care susţine beneficiile noii tehnologii informaţionale apare din faptul că *zona de recrutare se adresează celei mai computerizate generaţii din istorie*[5].

Limite în pregătirea individuală din ciclurile preuniversitare şi universitar

Analistul în intelligence și, în special, analistul începător se confruntă cu probleme şi riscuri de diferite naturi.

Aceste probleme sunt generate, în esenţă, de :

- incongruenţa dintre cerere şi oferta de produce de informaţii;
- propriile limitări;
- multitudinea canalelor informative şi imposibilitatea controlării acestora.

Cu toate că analistul începător este o persoană cu un nivel ridicat de cultură generală, el este, în general, insuficient echipat din punct de vedere metodologic pentru a face faţă solicitărilor analitice complexe pe care le pun noile provocări, în special cele de natură asimetrică. Această situaţie este rezultatul unei influenţe din partea unor factori sociali şi pedagogici. Studiul limbilor străine, de exemplu, în special la nivel avansat, permite un anumit grad de înţelegere a culturilor care îşi găsesc expresia în limbile învăţate.

[5] Tehnologia informaţională şi media digitală sunt prezente şi se extind în cultură şi societate, acolo unde alte metode şi aşteptări tradiţionale în domeniul educaţional rămân în umbră. Noilor recruţi ai serviciilor de informaţii, educaţi prin intermediul căutării pe web într-un univers hipertextual, nu le va fi teamă să folosească soluţii software avansate, în cadrul mediului profesional. Cf. *Thinking straight and taking straight. Problems of Intelligence Analysis (Să gândim şi să acţionăm direct: probleme referitoare la analiza informaţiilor)* publicat în periodicul „Survival”**,** vol. 48, nr. 1 (Spring 2006)**,** pag. 35-60).

Limitările proprii ale analistului din informaţii sunt, de fapt, ***vulnerabilităţi în pregătirea individuală din ciclurile preuniversitare şi universitar*** şi ele sunt legate de:

- *lipsa unei gândiri critice* – gândirea critică se referă la acele activităţi mentale clare, precise şi care au un scop final; ele sunt asociate cu rezolvarea problemelor complexe ale lumii de azi, generarea de soluţii multiple (şi creative) la aceste probleme, sintetizarea şi integrarea informaţiilor, realizarea distincţiilor între fapte şi opinii, evaluarea rezultatelor potenţiale, dar se poate referi şi la procesul de evaluare a gândirii cuiva;
- *lipsa capacităţii de înţelegere a naturii diferitelor tipuri de corelaţii* (de exemplu, cauza şi corelaţia sunt lucruri diferite); variabilele ascunse nu sunt întotdeauna uşor de identificat;
- *insuficienta dezvoltare a capacităţii de recunoaştere a gradului de reprezentativitate pentru un anumit caz.* Din acest motiv, analistul întâmpină dificultăţi în recunoaşterea unei informaţii semnificative atunci când o întâlneşte, nu reuşeşte să evalueze corect punctele tari şi pe cele slabe ale acesteia şi nu poate discerne dacă o aserţiune este bazată pe argumente solide sau pe fapte a căror legătură este numai aparentă;
- *analistul de informaţii trebuie să facă o distincţie clară între evidenţele directe (imagini obţinute prin sateliţi, interceptări electronice) şi dovezile obţinute prin mărturii ale unor persoane*. În problemele complexe (spinoase), analistul trebuie să precizeze nivelul său de încredere faţă de evaluările făcute. Atunci când tratează aspecte incerte sau lucrează cu date incomplete (aşa cum se întâmplă adesea, în activitatea de informaţii), analistul trebuie să expună clar presupunerile care i-au permis să meargă dincolo de aspectele evidente, spre chestiuni care necesită estimări sau interpretări. De aceea, analistul trebuie să-şi pună permanent întrebarea *„dar dacă?“* şi să analizeze dacă faptele pe care le prezintă îi susţin argumentele şi dacă îi facilitează înţelegerea.

Mediul de provenienţă a informaţiilor care fac obiectul activităţii analistului de intelligence este unul aparte - internet, ambasade, teatre de operaţii, mediul de afaceri, mediul universitar, centre de cercetare etc, prin schimburi de opinii, interceptarea convorbirilor telefonice, imagini obţinute prin satelit etc – iar, analistul are un control limitat sau inexistent asupra acestui mediu. Sunt situaţii când analistul fie că nu dispune de informaţii suficiente referitoare la un anumit aspect, fie că operează cu informaţii „la mâna a doua“. În aceste cazuri, analistul trebuie să îşi ajusteze nivelul de încredere în judecăţile pe care le emite. Toate aceste vulnerabilităţi creează dificultăţi în separarea concluziilor de presupuneri.

Despre unele preocupări ale Comunității de Intelligence ale SUA (CI) pentru educarea si formarea analiștilor

În prezent, universităţile americane oferă formate educaţionale alternative, în plus faţă de nivelul tradiţional. De exemplu, anumite universităţi oferă programe de calificare, care permit analiştilor de nivel mediu să obţină o pregătire la nivel de licenţă pe teme de interes. Universităţile oferă, de asemenea, programe executive de pregătire, construite pentru a răspunde nevoilor CI. Aceste programe pot aduce o contribuţie valoroasă la educaţia şi pregătirea analiştilor.

Dincolo de rolul direct în îmbunătăţirea activităţii analitice, prin creşterea capacităţii analitice, activităţile de educaţie şi formare ar trebui să reprezinte mecanismul predominant pentru profesionalizarea forţei de muncă analitice şi pentru dezvoltarea unei culturi comune privind CI.

*Sistemul de Universităţi pentru Intelligence Naţional (NIUS) reprezintă un mecanism ideal de coordonare a activităţilor de educaţie şi pregătire în cadrul CI pentru realizarea tuturor acestor obiective***.** În desfăşurarea procesului, utilizarea unui astfel de sistem sub autoritatea CI a micşorat şi raţionalizat ofertele largi de pregătire şi educaţie în cadrul CI. NIUS combină programele CI cu ofertele convenabile ale universităţilor pentru a maximiza beneficiul pentru CI. De asemenea, NIUS are şi funcţia de cercetare şi reprezintă probabil cea mai bună organizaţie pentru a coordona lecţiile importante deprinse în cadrul CI.

În acest sens, se *argumentează că formarea şi educaţia comune ale analistului în cadrul Sistemului Universitar de Intelligence Informaţii Naţional reprezintă o condiţie necesară pentru dezvoltarea unor caracteristici ale profesiei de analist de intelligence.* De exemplu, în armată, personalul nu poate ajunge la următorul grad dacă nu a trecut de testele corespunzătoare şi programele de instrucţie. Pregătirea şi procesul de evaluare trebuie făcute pe tot parcursul carierei unui analist. Fiecare nivel trebuie să fie mai competitiv, astfel încât doar cei mai buni să ajungă în poziţiile de conducere. Luând în considerare toate aceste precizări, una dintre principalele recomandări ale proiectului de cercetare coordonat de William J. Lahneman face referire la îmbunătăţirea educaţiei şi pregătirea în

cadrul CI pentru creşterea calităţii analizelor, profesionalizarea forţei de muncă şi consolidarea unei culturi comune la nivelul CI.

Pentru atingerea acestui obiectiv, autorii proiectului fac mai multe propuneri privind:

1. *Utilizarea Sistemului Universitar de Informaţii Naţionale pentru coordonarea tuturor programelor de educaţie şi formare din cadrul CI, inclusiv programele specifice structurilor de informaţii*. În acest fel, o organizaţie aflată sub controlul direct al Directorului Comunității Naționale de Intelligence DNI[6] va ști care activităţi educaţionale şi de formare sunt disponibile în cadrul CI. NIUS ar trebui să dezvolte şi să coordoneze programe de educaţie şi cultură specifice CI oferite de universităţi.
2. *Solicitarea unei pregătiri comune*. Realizarea cât mai multor programe de educaţie şi pregătire în cadrul CI. Acest lucru va spori colaborarea şi va consolida cultura comună CI. Programele care rămân sub controlul agenţiilor individuale ar trebui deschise analiştilor din alte agenții, dacă ei pot profita de pe urma acelei pregătiri. Cu toate acestea, se atrage atenţia că, dacă pregătirea comună este aplicată, ea trebuie să fie interesantă şi relevantă. Trebuie să fie suficient de robustă pentru a furniza un „*coş de piaţă*” al ofertelor care permit analiştilor să se înscrie la cursurile care le convin cel mai mult.
3. *Iniţierea unei „tabere de recruţi” comune pentru toţi analiştii din cadrul CI***,** *în primele 6 luni de la angajare.* Temele pregătirii ar trebui să includă etica şi noţiuni de comerţ. Un astfel de curs ar ajuta la acumularea unor convingeri şi culturi comune de către toţi analiştii din cadrul CI. *Programul de Absolvire CIA*, la care iau parte toţi analiştii noi din CIA poate servi ca model pentru o astfel de tabără pentru recruţii din CI.
4. *Utilizarea noilor formate pentru pregătire şi educaţie care sunt disponibile atât în universitate, cât şi în cadrul CI*. Acestea includ programe de certificate şi oferte educaţionale suplimentare, precum şi specializări în *Analiza Informaţiilor* ca parte a unor programe de master la universitățile care oferă certificate de master în Politici Publice.
5. *Dezvoltarea unui program continuu coordonat de educaţie şi pregătire atât pentru şefi, cât şi pentru simplii analişti, astfel încât educaţia şi formarea să devină o caracteristică periodică standard a carierelor analiştilor***.** Acest lucru va permite o actualizare a abilităţilor analiştilor şi îi va pregăti pentru funcţii de conducere, dar şi o rememorare a viziunii şi obiectivelor, de care cu toţii trebuie să fie conştienţi ca membri ai CI.
6. Una din condiţiile promovării analiştilor şi a managerilor ar trebui să fie *îndeplinirea unor programe obligatorii educaţionale şi de formare.*
7. *Instituirea unor cerinţe educaţionale continue în rândul comunităţii analitice*. De exemplu, anumite profesii solicită câteva ore de pregătire continuă pe an. Universităţile pot asigura cursuri universitare şi post-universitare create special pentru acest scop, aşa cum se procedează prin cursurile de scurtă durată oferite de agenţiile CI. Cerinţele educaţionale continue de la nivelul CI reprezintă o excelentă completare a exigenţelor de formare şi educaţie comune.
8. *Dezvoltarea unui program de „****ofiţer în rezidenţă****” la nivelul CI bazat pe acelaşi tip de program din cadrul Agenţiei Centrale de Informaţii CIA, care plasează ofiţeri CIA ca profesori externi (visiting professor) la universităţi* civile sau militare. Acest program va ajuta la identificarea unor posibili analişti cât se poate de repede şi va orienta pregătirea lor educaţională pentru a intra în rândul forţei de muncă analitice.

[6] Director of National Intelligence.

9. *Studierea posibilității de a utiliza profesori universitari ca cercetători în rezidenţă la agenţiile din cadrul CI*. Acest program poate funcţiona bine în special în contextul ***Sistemului Universitar de Informații Naționale***.
10. *Calibrarea forței de muncă a analiştilor astfel încât să permită unui procent din numărul analiştilor să se angajeze în activităţi de formare şi educaţie fără a cauza o criză a forţei de muncă a analiştilor.*
11. *Având în vedere că analiştii nou angajaţi trebuie să aştepte un timp pentru a primi certificatele de securitate, CI ar trebui să utilizeze această perioadă în mod constructiv pentru o pregătire iniţială neclasificată.*
12. *Extinderea Programului Centrelor Academice de Excelenţă ale Comunităţii de Informaţii.*

Unele priorităţi şi perspective in educaţia şi formarea analiştilor Comunităţii Naţionale de Intelligence / Informaţii (CNI)

Existenţa unui *corp de analişti* bine pregătiţi este extrem de necesară pentru Comunitatea Naţională de Informaţii (CNI), atât în SUA cât şi în România. Misiunea principală a oricărui analist din domeniul intelligence (serviciilor şi informaţiilor de securitate naţională) este aceea de a crea produse de intelligence (informaţii de securitate) care să ofere factorilor de decizie o înţelegere corectă şi exactă a diferitelor procese, evenimente şi fenomene.

Dar, aşa cum afirmă specialiştii care au elaborat raportul amintit anterior, studenţii şi absolvenţii instituţiilor de învăţământ superior nu sunt formaţi în spiritul unei gândiri critice (logice sau ştiinţifice), întâmpină greutăţi în argumentarea unor concluzii sau identificarea ca argument a unui fapt concret, eşuează în identificarea premiselor şi întâmpină greutăţi privind estimarea informativă a ameninţărilor reale. De asemenea, instruirea analiştilor se concentrează mai puţin asupra stimulării intuiţiei necesare înţelegerii apariţiei unor stări de fapt noi sau a modificării unor comportamente considerate imuabile.

Din aceste considerente, considerăm necesară inițierea unui proiect de educare şi formare pentru analiştii din domeniul intelligence-lui naţional pentru creşterea calităţii analizelor, profesionalizarea forţei de muncă şi consolidarea unei culturi comune a intelligence-lui românesc. Acest proiect ar putea / urma să reprezinte o componentă a **Programului Naţional de Educaţie şi Pregătire** şi, în acelaşi timp, să se bazeze pe:

- *evaluarea actualului nivel de pregătire în analiză şi ce învaţă nou analiştii* (în special tineri);
- *conlucrarea cu componentele analitice ale structurilor de intelligence în vederea stabilirii unor direcţii, de pregătire şi educaţie în Analiza de Intelligence,* concretizate în noi cursuri şi programe naţionale, utilizând şi unele modele eficiente;

- *colaborarea cu celelalte structuri / servicii / agenții ale Comunității de Informații* pentru realizarea unei pregătiri şi a unei educații în analiza de intelligence integrată care să anticipeze evoluţii ce pot afecta securitatea naţională, utilizând un „limbaj comun” al întregii „Comunităţi Naţionale de Informaţii ”;
- *elaborarea unei curricule naţionale pentru analiştii de intelligence* care, plecând de la conceptul de educaţie[7] să ţină cont de nivelul de cunoştinţe al subiecţilor, vârsta acestora, scopul urmărit, profesia lor, formaţia intelectuală, acumulările moral-volitive, motivaţiile[8] şi caracteristicile structurilor de intelligence unde sunt încadraţi.

Mai mult, acest proiect naţional în domeniul analitic ar putea prevedea unele *direcţii de acţiune* precum:

- *Constituirea şi consolidarea programelor pilot, la nivel naţional, destinate pregătirii analiştilor de intelligence*, în care să fie implicate atât instituţii civile de învăţământ superior, cât şi instituţii militare;

- *Stabilirea unor obiective generale ale programelor de pregătire a analiştilor*:

• cunoaşterea contextului global în care relaţionează statele, înţelegerea complexităţii, a dinamicii şi a interdependenţei evenimentelor şi a problemelor globale;
• înţelegerea configurărilor viitoare a comunităţii naţionale de intelligence, elaborarea unor soluţii pentru prevenirea ameninţărilor la privind securitatea naţională;
• dezvoltarea abilităţilor de a colabora şi a lucra în echipă, de a recunoaşte tematici specializate şi expertize.

- *Elaborarea unui curriculum pentru acest proiect naţional*, care să îşi propună *să dezvolte capacitatea cursanţilor de a înţelege cum anumite contexte istorice, economice, culturale, politice şi sociale afectează şi influenţează intelligence-ul şi securitatea naţională.*

- *Includerea în programul de pregătire / formare a unor module privind*:

• Competenţe de bază pentru profesioniştii în intelligence;
• Strategie militară: intelligence în timp de război şi în timp de pace;
• Managementul şi problemele comunităţii de intelligence;
• Amenințări trans-naționale: provocările de tip intelligence;
• Mediul geostrategic: evitarea vidului de intelligence

- *din perspectiva metodelor utilizate, evitarea, pe cât posibil, a analizei descrise ca „o singură direcţie, o singură concluzie”* şi aplicate în cazul problemelor nesigure şi complexe. S-a constatat că pregătirile şi direcţiile date analiştilor *pun un accent prea mare pe această metodă*. Criticii spun că abordarea cunoscută ca „luăm o singură decizie finală” este atât nefolositoare cât şi pasibilă greşelii. Principala atribuţie a analiştilor, spun criticii, este de a oferi anumite păreri

---

[7] Educaţia reprezintă un ansamblu de măsuri aplicate sistematic în vederea formării şi dezvoltării însuşirilor intelectuale, morale, estetice sau fizice ale unei persoane. Ca reper constant şi continuu al devenirii umane, educaţia beneficiază de forme şi metode diferite, determinate de laturile numeroase ale acesteia de la educaţia profesională, axiologică şi religioasă la educaţia ecologică, sanitară şi desigur estetică. Vezi: Nicolae Rotaru, *Lider şi actant,* Editura ANI, Bucureşti, 2006, p.50-53.

[8] Nicolae Rotaru, *op.cit*., p. 54.

decidenţilor politici, pentru ca aceştia să ajungă la nişte concluzii clare în ciuda nesiguranţei ce se întâlneşte în cadrul complexelor evenimente la nivel mondial.

În SUA se poate evidenţia concluzia practică conform căreia multitudinea abordărilor studiilor de intelligence a determinat o diversitate a manierelor de predare a disciplinei. Astfel, studiile de intelligence se **predau în cadrul departamentelor de ştiinţe politice, ceea ce are efect asupra modalităţii în care disciplina este abordată: se pune puţin accent pe studiile de caz de factură istorică şi se favorizează dezbaterile teoretice.**

La nivel naţional, educaţia şi pregătirea analiştilor de intelligence se realizează în primul rând în cadrul instituţiilor militare de învăţământ superior (Universitatea Naţională de Apărare „Carol I” şi Academia Naţională de Informații “Mihai Viteazul”), în Centrul de pregătire în domeniul informații pentru apărare din Bucureşti şi NATO Human Intelligence (HUMINT) Centre of Excellence (COE) - Centrul de excelenţă NATO HUMINT de la Oradea, şi foarte puțin în universitățile civile de stat sau private, şi numai în *formatul studiilor masterale / postuniversitare* (Universitatea Bucureşti, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială, Master în Analiza Informațiilor, Universitatea Babeș – Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Istorie).

În loc de concluzii

Agențiile / structurile de informații, pentru a funcţiona eficient, au nevoie de analişti de intelligence eficienţi, deci foarte bine pregătiţi. Misiunea principală a oricărui analist din domeniul intelligence (serviciilor şi informaţiilor pentru securitate naţională) este aceea de a genera produse de intelligence (informații de securitate) care să ofere factorilor de decizie o înţelegere corectă şi exactă a diferitelor procese, evenimente şi fenomene.

Specialişti din domeniul intelligence susţin că studenţii şi absolvenţii instituţiilor de învăţământ superior nu sunt formaţi în spiritul unei gândiri critice (logice sau ştiinţifice), întâmpină greutăţi în argumentarea unor concluzii sau identificarea ca argument a unui fapt concret eşuează în identificarea premiselor şi e întâmpină greutăţi privind estimarea informativă a ameninţărilor reale**.** De asemenea, instruirea analiștilor se concentrează mai puţin asupra stimulării intuiţiei necesare înţelegerii apariţiei unor stări de fapt noi sau a modificării unor comportamente considerate imuabile.

Din aceste considerente credem că este nevoie de iniţierea unor proiecte privind , e*ducaţia şi pregătirea analiştilor de intelligence* bazate pe: evaluarea actualului nivel de

pregătire în analiză şi ce învaţă nou analiştii (în special tineri); pe conlucrarea cu componentele analitice ale structurilor de intelligence în vederea stabilirii unor direcţii, de pregătire şi educaţie în Analiza de Intelligence, concretizate în noi cursuri şi programe naţionale, utilizând şi unele modele eficiente; colaborarea cu celelalte structuri / servicii / agenţii ale Comunităţii de Informaţii pentru realizarea unei pregătiri şi educaţii în analiza de intelligence integrată care să anticipeze evoluţii ce pot afecta securitatea naţională, utilizând un „limbaj comun" al întregii „Comunităţi Naţionale de Informaţii "și al sistemului de securitate naţională.

In acest sens, consideram ca ar fi util de implementat si in mediul academic de profil din Romania cateva dintre concluziile prezentate in raportul de cercetare despre Viitorul analizei de intelligence, respectiv:

- crearea **Sistemului Universitar Integrat de Informaţii Naţionale** pentru coordonarea tuturor programelor de educaţie şi formare din cadrul CI;
- instituirea **pregătirii comune a analiştilor aflaţi la început de carieră**, indiferent de structura din care fac parte, chestiune care va spori colaborarea, camaraderia şi va consolida cultura comună în cadrul CI.
- crearea unui **„coş de piaţă" al ofertelor didactice** care să permită analiştilor să se înscrie la cursurile care le convin cel mai mult, indiferent de afilierea instituţiei academice (Armată, Servicii de Informaţii).
- **iniţierea unei „tabere de recruţi" comune pentru toţi analiştii din cadrul CI**, în primele 6 luni de la angajare.
- dezvoltarea programelor de **„ofiţeri în rezidenţă" la nivelul CI**, prin care ofiţeri de informaţii să activeze că profesori externi (visiting professor) la universităţi civile sau militare. Acest program va ajuta la identificarea şi recrutarea unor posibili analişti.
- **utilizarea profesorilor universitari civili ca cercetători în rezidenţă la agenţiile din cadrul CI,** în contextul Sistemului Universitar de Informații Naționale.

Elaborarea unui proiect național de educare şi formare în domeniul analizei de Inteligence poate contribui la organizarea unui Sistem National de Educație şi Formare în Intelligence bazat pe programe educaţionale şi în materia analizelor de intelligence, într-o concepţie modernă, adaptată la dinamica mediului de securitate. În plus, reiese că este este mult mai productiv să privim educarea, formarea, antrenarea şi specializarea ca elemente / component integrate ale unui system continuum şi nu ca activităţi separate, desfăşurate în universităţi, pe de o parte, şi de instituţiile şi structurile de informaţii (agenţii/servicii) pe de altă parte.

Bibliografie

1. Aldrich R., *Secret Intelligence: A Reader*, 31.01.2009;
2. *Analytical Methods in Intelligence Analysis,* http:// www.aspu.edu/aconnrt;
3. Barbăsură A., *Rolul şi importanţa serviciilor de informaţii,* "Perspective ale securităţii şi apărării în Europa", Sesiunea anuală de comunicări ştiinţifice cu participare internaţională, 19-20 noiembrie 2009, Bucureşti, Volumul 3.
4. pagina de Internet a CIA, http://www.cia.gov.
5. Davis J., *Analytic Professionalism and the Policymaking Process: Q&A on a Challenging Relationship,* Ocasional papers, CIA, Kent Center, 2/4 (2003);
6. Davis J., *Combating Mindset*, „CIA Studies in Intelligence" 36/6 (1992);
7. Davis J., *Facts, Findings, Forecasts, and Fortune-telling,* în Roger Z. George, Robert D. Kline (eds.) *Intelligence and the National Security Strategist: Enduring Issues and Challenges,* CIA, The Sherman Kent Center for Intelligence Studies, Washington DC, 2004;
8. Davis J., *Improving CIA Analytic Performance: Analysts and the Policzmaking Process*, Ocasional papers, CIA, Kent Center, 1/2 (2002);
9. Davis J., Improving CIA Analytic Performance: DI Analytic Priorities, Ocasional papers, CIA, Kent Center, 1/3 (2002);
10. Davis J., *Intelligence Analysts and Policymakers: Benefits, and dangers of Tensios in the Relationship,* „Intelligence and National Security", vol. 21, nr.6. december 2006;
11. Davis J., *Intelligence Analysts and Policymakers in the Relationship,* „Intelligence and National Security", Vol. 21, nr. 6, decembrie 2006;
12. Davis J., *Paul Wolfowitz on Intelligence-Policy Relations*, „CIA Studies in Intelligence", 39/5 (1996);
13. Davis J., *Sherman Kent's Final Thoughts on Analyst-Policymaker Relations,* Occasional Papers, CIA, Kent Center, 2/3 (2003);
14. Davis J., *Tensions in Analist-Policymaker Relations: Opinions, Facts, and Evidence*, Occasional Papers, CIA, Kent Center, 2/2 (2003);
15. Ferris J., *Intelligence and Strategy: Selected Essays*, Sales Rank, July 2005;
16. Hart D., Simon S., *Thinking straight and taking straight. Problems of Intelligence Analysis*, „Survival", vol. 48, nr. 1 (Spring 2006);
17. Herman M**.,** *Intelligence Power in Peace and War,* Cambridge University Press, oct.1996;
18. Heuer R.J., *Psyvhology of Intelligence Analysis,* CIA, Center for the Study of Intelligence, Washington DC, 1999;
19. *Intelligence Services in the Information Age,* Routledge, annotated edition, nov.1/2001;
20. Johnston R., *Analytic Culture in the US Intelligence Community: An Ethnographic Study*, Central Intelligence Agency Washington, DC 2005, p. XIII. Washington DC, CIA, 2005;
21. Lowenthal M.M., *Intelligence from Secrets to Policy,* (new edition), no. 4, October 2008, Congressional Quartely. Inc.;
22. Lowenthal M.M., Towards a Reasonable Standard for Analysis: How Riht, How Often on Which Issues?, „Intelligence and National Security",Vol. 23, nr. 3, iunie 2008;
23. Marrin S. S., *Intelligence Analysis Theory: Explaining and Predicting Analytic Responsabilities,* „Intelligence and National Security", Vol. 22, nr. 6, decembrie 2007;
24. Medar S. (coordonator), *Informaţiile militare în contextul de securitate actual*, Editura CTEA, Bucureşti, 2006;
25. National Intelligence Council Project, *The Future of Intelligence Analysis*, Volume I, Center for International and Security Studies University of Maryland, 10.03.2006., https://cissm.umd.edu/sites/default/files/2019-08/future_intel_analysis_final_report1.pdf;
26. Rotaru N., *Lider şi actant,* Editura ANI, Bucureşti, 2006;

27. Tănase T., *Analiza de intelligence între responsabilitatea analiştilor şi cerinţele beneficiarilor*, Sesiunea XV-a de Comunicări Ştiinţifice cu participare internaţională a Academiei Naţionale de Informaţii „Mihai Viteazul”, 6 noiembrie 2009, Bucureşti, ISBN 978-606-532-012-3.;

28. Scott L., Hugues R.G., Alexander M.S., *Journeys in Twilight*, University of Wales, Vol. 24, nr. 1, februarie 2009.